

رئاسة الشؤون الدينية
بالمسجد الحرام والمسجد النبوي

Jula

جولا

الوسائلُ المفيدةُ للحياة السَّعيدة

Fen nafama siraw,
panamaya puma ye

Sheikh Abd al-Rahman ibn Nasir al-Sa'di

الْوَسَائِلُ الْمُفِيدَةُ لِلْحَيَاةِ السَّعِيدَةِ

Fen nafama siraw, panamaya numa ye

الشَّيْخُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنِ نَاصِرِ السَّعْدِيِّ

رَحِمَهُ اللَّهُ

Sheikh Abd al-Rahman ibn Nasir al-Sa'di (Alla
ka hine ba ma) boro

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Fen nafama siraw, panamaya puma ye. Nabilali kuma

Tano be Alla ye, a lemi tanoli bela jeni ba ye, Ne be sereya ko tigi gere tey fo Alla kelenpe, jεɔɔ te min na, ani n'be sereya ko Muhamadu ye a ka jon ye, ani a ka ciden ye. Alla ka nema ni aka kisi be a ye, ani aka denbaya, ni a ka sohabaw ye¹

Okofe: cana Dusukun ka lafiya, ni dususuman. ani aka nisɔndiya, ani a haminankow ni a dusukasiw wilili, o ye beε ka pinini fen ye, o sababu fe jεnamaya puman be sɔɔ, ani nisɔndiya be dafa. Diinan be o kunw dow ye , o kun dow ye jεnemaya tagasiraw ye, o kun dow ye bara ye, o beε te se ka dafa fo muminiw ye. Nga mɔɔ gerew ta fan fe, hali ni o ka sɔɔ cogo dɔ la ani kun dɔ la, o la hakilitigiw be cesiri min na, nga fen puman cama be ojin, minnu nafa ka bon, minnu sabatinine, ani minnu cogoya ni o laban ka fisa.

Nga ne bena kun minnu fo ni kitabuni kɔɔ , o ye sababu minuw jigila nkɔɔ ka ben ni lapiniba ma, belajeni be cesirila min la.

O dɔw ka caman sɔɔ ala, o balola baloko puman la, ani ka jεnamaya ke jεnamaya puman la, dɔw desela o beεla, obalo la mɔɔ kunnagow la balo

---

¹ Sohaba ye : kira ka taamajɔɔnw.

cogo, Ani mɔgɔ tɔɔɔninw la jɛnamayala, ani dɔw be o ni jɔgɔn cɛ, kaben o ka bensema ma. Alla lebe bensema dibaga ye ani dɛmɛ be jini alelefe ɛɛ bɛɛ la, ani juguya bɛɛ geni la.

bɔnda: limɛniya ni bara jumanw

O kun belebelebaw, a bɔyɔɔ ani a sigilan, o ye limɛniya ni bara tilennenw ye. Alla kɔɔ tani ko:

﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيٰوةً طَيِّبَةً
وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٧﴾﴾

Mɔgɔ o mɔgɔ ka bara juman kɛ, cɛ la walima muso la, ka sɔɔ a le ye limɛniya бага ye - Siga te ala, an bena jɛnamaya juman kɛ o tigi ye, ani an bena o sara ka ja ka tɛme o tunbe min kɛ la fɔlɔ fɔlɔ la. Surat Nahli¹

Alla kɔɔtani ye mɔgɔw lalɔnniya ani ka lahirita mɔgɔ ye min be limɛniya ani bara juman lajin, ko jɛnamaya juman be o ye dunya ni kɔɔɔ ani sara juman be a ye dunya kɔɔɔ ani sabatili so kɔɔɔ.²

O kun yɛɛ yɛɛ ye: mɔgɔ minnu limɛneyala Alla ma limɛniya akika la, o min be na ni bara jumanw ye ani minnu bɛ dusukunw laja, jogojumaya, dunya, ani lɔn laban, lasuluw be o bolo, o be nisɔndiya sababuw bɛɛ sɔɔɔ minnu la, ani jɔɔɔnanko, ni hami ani dusukasi sababu minnu bena

---

¹ Li denw la soura

² Sabatili so ye : kiyama lɔn

o ma.¹

O be kanu ni nisondiya kow kunbe ni son ye ama, ani walepumanlon ye, ka bara ke ni o ye cogoyala min be nafa lasε o ma. ni o ka bara ke ni o ye o cogo la, o be nisondiya ba sɔɔ o la, ani aka toli ani barika nataw, sɔɔ o ka sabati ani o ka baraka la, ani walepumanlon law ka sara jigiyali la, ani fenba cama, minuw ka here ni o ka baraka ka ca ka teme ni nisondiyaw kow kan, o min ye a nafa ye.

O be fen koniyaniw ani tɔɔyaw ani haminankow ani dusukasi kow kele ka ben, a be se ka kele ni fen minuw ye , ani ka fenw nɔɔya o be se ka minw nɔɔya, ani ka muju fen kan, o te se ka o yere latanga kabɔ fen minuw tɔɔya ma. O cogoya la, o be nafa sɔɔ gereya kow la, minw be nafa kabɔ kele cogo puman ani kolon ani fanga la, ani sabari ani sara puman, o ye kobaw ye, gereyaw be se ka nogoya ni kow min ye, nisondiya kow ani jigiya pumanw be bila o non la, ani nata Alla ka fisamateya ni a ka sara la, i nafa kira, Alla ka nema ani kisi be a ma, ka fo hadisi kenema la, tuma min na a ko:

«عَجَبًا لِأَمْرِ الْمُؤْمِنِ، إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ خَيْرٌ، إِنَّ أَصَابَتَهُ سَرَاءٌ شَكَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ،
وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَاءٌ صَبَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ، وَلَيْسَ ذَلِكَ لِأَحَدٍ إِلَّا لِلْمُؤْمِنِ.»

« limeniyabaga ka ko ye kabako ye de! cana a ka ko beε ye here. Ni nisondiya ko ka sɔɔ a be Alla walepumanlon, o be ke here ye a ma. Ni ko jugu do

---

¹ Lon laban: kiyama

ye a sɔɔ , a be sabari, o be ke here ye a ma. Wa o te ke mɔɔ si ye fo limeniyabaga.” muslim ye o lakali

Alla Kira nema ni kisi be a ma ko, limenyabaga ka tɔɔ, ani a ka pumanya, ani a ka baraw tɔɔ be caya ka ben fenw-fenw bena a sɔɔ kabɔ nisɔndiya ni gereya kow la; o le kosɔn i be mɔɔ fila sɔɔ minuw lajarabila here ni ko jugu la , nga fran-fran si ya be ke o ni pongɔ ce lajarabi waati la, o ye ka ben o ka limenya fanga ma, ani o ka kewali jumaw . Mɔɔ mi kɔfɔ la, ni ni mangutu fila ye, a be here , ni juguma kun ben, ni fen ye an ye min fɔ, korumalɔn ani sabari, ani min be tugu o la, a be nisɔndiya sɔɔ, ani a be hamina kow ni dusukasi kow wili , ani siranyan kow, ni dusu degu, ani kabɔ panamaya kuna guya ma. ani a be panamaya puma be dafa a ye dunya kɔɔ. Tɔ kelen mi ma o mangutu sɔɔ, a be ere ko kunben, cogaya jugu la ani danateme la, a jogo be cejuguya, a fana be a kunben inafɔ biganw ni natabaya ye ani siranya, a be o beke ka sɔɔ a dusu lanfiyani te, a le yere pagamini le yɔɔ caman, a akili siginite siranya boro mukosɔn a kanufenw kana bɔsi a la, ani adafe mɔɔw ka kuma cama, ko fan gere ye ka fɔ adamaden ni te fa, nii be fen gerew le nata tunma cama, a bese ka sɔɔ, walma a ta sɔɔ, hali ni a ye lapini sɔɔ , o bee la siran ya te bɔ a dusu la, ka ben an ye mi fɔ, wa a be ko gerenw kunben ni siranyako jugu ye, i kana pinigalike yere tɔɔya ko miw bena a sɔɔ, kuna guya be o dɔ ye, hakili jugu be jigi a kɔɔ, a ka siranya bese cogoya la fo a

lihallow be jagami tagafan te sɔɔ a ka jɛnemaya la, sabula miriya te sara gere la, sabari fene te a la minbe dɔɔ a ka gereya la.

Ni beɛ lajɛni sereyala ni ke kafile ye, o misaliya jɔgon cema, nika ajate mine ani ka suma mɔgɔw cogoyama, i bena fran fasiya ba sɔɔ limeniya jonw minbe barake ka ben a ka limeniya ma , ani min ma ke o jɔgɔnnaye, o ye kafɔ ko dina be mɔgɔ lasu kataga dije ma Alla ka sɔnila, ani a ye fisamateya mi ke a ka jonw ma ani bonje cama.

Ni limenya jon lajarabila ni bana ye walima fangadaya ye , walima o jɔgona gere kabɔ kow la, minu bese ka mɔgɔ kelen kelen beɛ lajarabi , cena ni adamaden ka limenya ye ani a ka kari ye ani a ka dije ye Alla ka sɔn min la- a be nisɔdiya sɔɔ. a yere te a dusu bila fen ka fen ma latige a ye, a be mɔgɔ file a ka afisa ya ni min ye, afanate mɔgɔ file min ka fisa ni a ye, tuman dɔ a yere la nisɔndiya ni a dusu sigi be bonje ka teme mɔgɔ kan min ye dunya fen beɛ sɔɔ, a ma kari sɔɔ.

Inafɔ i be mɔgɔ sɔɔ min ma baarake ka ben limeniya ma, ni o lajarabila fagadanya la, walma a ye dunya fen dɔw jɛn, i be o tigilamɔgɔ sɔɔ kunagoya jugumanla.

O miseliya gere ye min ye, tumanamina ni siran sababu ani dusukasi sababuw ye adamaden sɔɔ, i be limenyaba tigi sɔɔ a dusu sabatinile, a nin sumanile, asabatini a ka kow ke cogoya la ani kow nɔgɔya la, ko min bena akan, ka ben a seko dama

yira ma, kabo miriya ni kuma ni baara la, afana ki yere la ben ka ben ni lajarabili ko ma, o mi file niye o lebe adamaden lanfiya, ani ka asabati.

Inafɔ i be limenya beli sɔɔɔ, lihala min be o ɔɔɔɔɔɔɔɔɔ, tumanamina ni sirayan ko dɔ ya sɔɔɔ a dusu be goya , a le yere be ɔɔɔɔɔ, a miriyaw be caya, a sirani be ke a kɔɔɔ, ko fara kenema siranyaw kan, ani dusukuna siranya min te se ka fɔ, ni mɔɔɔ suguyaw ni cogoya yereyere ma sɔɔɔ a ye minuw mako be lamagali caman la, o fanga bena ban, ka ben a ka limenya baliya ma, min be sabari nɔɔɔɔɔ mɔɔɔ ma, kerekere ya bɔɔɔ ma lihala gɛɛɛw la , ani nisɔɔɔɔɔ la.

mɔɔɔ nɔɔɔ ani mɔɔɔ jugu , mumini ni kafiri be ɔɔɔɔɔ sɔɔɔ cefarya karan la ani fen mi be dɔɔɔ siran ya la, nga mumini be o lugu dan ni a ka limenya ba ye ani a ka sabari ye ani a ka jigiseme Allah kan, ani a ka sara jateme, fen minbe dɔɔɔɔ a ka cefariya kan, a be dɔɔɔ a ka siran ya la , a be ko gɛɛɛw nɔɔɔɔɔ a ma, Alla kɔɔɔtani ko :

﴿...إِن تَكُونُوا تَأْلُمُونَ فَإِنَّهُمْ يَأْلُمُونَ كَمَا تَأْلُمُونَ وَتَرْجُونَ مِنَ اللَّهِ مَا لَا يَرْجُونَ...﴾

{...ni a be dimi sɔɔɔ la, cɛna olu fɛɛɛ be dimi sɔɔɔ la inafɔ a be dimi sɔɔɔ cogo mi, kala okan a be fen jigiya la Allah yɔɔɔ o lu te mi jigiya ...} [Surat

Nisa:104]² O be Allah ka demε kerεkereni sɔɔɔ ani a mi be siranya bɔ o la. Alla kɔɔɔtani ko:

﴿...وَأَصْبِرْ وَإِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾

{a ye sabari, cena Allah be ni sabari bagaw ye}
[Surat anfal:46]

ɔumaya keli danfenw ye ni kuma ye ani bara ye. sababu minuw be hamina kow ni gamina kow ani siranɔa kow bɔ mɔɔɔ kan, a ye ɔumaya keli danfenw ma ni kuma ani bara ye, ani ko ɔuma gerεw , o bεε ye herε ni bara ɔumaya ye, o kɔsɔn Allah be hamina kow ni gamina kow kɔɔɔta kabɔ mɔɔɔ ɔuma kan, ani mɔɔɔ jugu ka ben o ka ɔumaya cogoya ma, nga mumini niyɔɔɔ dafani, a fana be danfara sabula a la ɔumaya kela ni kɔɔɔɔɔ diya, ani a sara ɔuman jigiya .

Allah be ɔuma ya nɔɔɔya a ma, ka ben fen ma a be mi jigiya hεεε ka sɔɔɔlila, Allah be ko juguw bɔ a kan ni a ka kɔɔɔɔɔ geya ye, ani a ka sara jigiya ɔumanw ye, Allah kɔɔɔtani ko:

﴿لَا حَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِّنْ نَّجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ وَمَن يَفْعَلْ ذَلِكَ أَبْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٤﴾﴾

hεεε te o ka ɔɔɔɔye cama la fo ni min ka ɔamarɔyali ke saraka bɔla walima ɔumaya ya la walima ben la mɔɔɔɔw ni ɔɔɔɔn ce, ni mi ye o ke

1 Mɔɔɔ ka sura

2 Musow la sura

Allah ka dije jini kɔson, an bena sara ba di a tigi ma. [Surat nisa:114]¹

Allah kɔrɔtani ye lalɔnyali ke ko ni fen beɛ ye here ye mɔgo ye mɔgo mi ye o ke, here be here gere sama, a be tɔɔya gen, mumini baraji pinila Allah be o sara sara ba la, o sara baw do ye: hamina kow ni gamina kow ni ko gerenw be wili.

Ni ye danfara ye: ki jija bara do ma kabɔ baraw la walima lonni do ma kabɔ lonni nafamaw la.

Sababu min do be siran ya jɔni kabɔyi, ani dusu kasi, kabɔ ko gerenw la, o le ye ka i patelen bara nafama la ani lonni nafama kelila, cena o be dusu lanfiya kabɔ a miriba ma jɔrɔna kow la. Tuman do la, a be pina sababu min ka a bila hami ni gami la , a be nisɔndiya, ani do be fara a ka fari foni kan, o min file ni ye ten, mumini ni mɔgo gere ka kan o la. Nga mumini be tow dan ni a ka limenya ye ani a ka kɔrɔrɔ geya ye ani a ka baraji jini ye a ka barala ni lonni ye a be mi kalan na walima mɔgo be a kalan min na, ani a be bara puma min kela, ni a kela bato ye, a be o bato ke, ni a kela dunya bara do ye, walma lada do ye a be ganiya puma do o la, ani a be o dunya ko ke ka a yere demen Alla bato la, o mi file ni ye ke nɔba be o la mɔgo ka kisi la kabɔ hamina ni gamiw ni jɔrɔna kow ma, mɔgo jɔli le lajarabi la ni jɔrɔna

---

¹ Musow la sura

kow ye ani ko gɛrɛnw meni ye, bana suguya caaman ka a sɔrɔ, a ka kenɛya fila nafama kɛla o ye(a ka pɪna ye, sababu min ka a dusukasi ani ka lasiran, ani ka a pantelɛn a ka baraw la).

A kakan, a bena bara min kɛ a ye kɛ bara ye min kadi a ni ye mi be a ni lanfiya, aka cala o be se ka kɛ sababu ye abe lapini ko nafama sɔrɔ, Alla le ye lonnibaga ba ye .

ka miriya bɛɛ bila lon ya bara kan abe lon min na. fɛn min dɔ be hami ni siranya gen o ye ka hakili bɛɛ bila mirila bi bara kan ka ben min be a ɲakɔrɔ.

Ani a kana jɔrɔ waati nataw la, ani a kana nimisa waati temeni ma, o kosɔn Alla kira- nɛma ni kisi be a ma- ye tanga pɪni kabɔ hami ni Dusukasi ma, Dusukasi tɛ nafa kɛ fɛn temeniw la a te se ka la serikɔ a fana te se ka kun ben,

hami be se ka mɔgɔ tɔrɔ hami minbe sɔrɔ ko nataw siranya sababu la, adamadɛn kanga

ka a la lon kow le jɔrɔ,

a be a ka jija bɛɛ kɛ a ka bi lon ni a ka bi waati pali le la, ni o sabatila dusu kɔnɔ a be baraw dafali nɔgɔya a ma, a fana be dusu sigi sɔrɔ kabɔ hami ni dusukasi ma. Nabi ɲuma tunkɛla, tumamina ni a ye duawu dɔ kɛ walima a ye aka mantɔnw lasu ka taga duawu ka fara demɛ pɪni kan Alla fɛ ani ka nata Alla ka fisamateya la abe o lasu fɛnɛ ka ta sɛbɛ ani jija kan kase ko oka lapini sɔrɔ, o ka duawu kɛ fɛn min la. o k'o yɔrɔ ma jan-jan kabɔ fenna o ka duawu kɛ min gen la, sabula duawu ni bara le be taga ɲogɔfɛ,

adamaden be a jija fen la minbe a nafa dina la ani dunya kɔɔ, a be a tigi dali a ka lapini ka palila, a be demɛ pini ke Alla fe o la.

Alla kira ko nɛma ni kisi be a ma

«اِحْرَضْ عَلَيَّ مَا يَنْفَعُكَ وَاسْتَعِينِ بِاللَّهِ وَلَا تَعْجِزْ، وَإِذَا أَصَابَكَ شَيْءٌ فَلَا تَقُلْ: لَوْ أَنِّي فَعَلْتُ كَذَا كَانَ كَذَا وَكَذَا، وَلَكِنْ قُلْ: قَدَّرَ اللَّهُ وَمَا شَاءَ فَعَلَ، فَإِنَّ لَوْ تَفْتَحُ عَمَلَ الشَّيْطَانِ».

i jija fenna fen mi be inafa, demɛ pini Alla fe i kana dɛsɛ o la, ni fen dɔyi sɔɔ, i kana fɔ ni ne tunka ke ten, a tunbe ke ten, nga i ya fɔ Alla le ka latige, ni min jala a ye a be o le ke, cena kafɔ ni ne tun ka ke ten o kuma be sitana ka bara le dayere mɔɔɔ jan. Muslim ye o lakali Alla kira (nɛma ni kisi be a ma) ye kafoli ke kow jumaw la kɔɔsili la lihala bɛɛ la, ani demɛ pini Alla fe, ani mɔɔɔ kana a yere majigi dɛsɛ ye, min ye saliya minbe mɔɔɔ tɔɔ, ani ka son ko temeniw ma, ani ka Alla ka latigew file.

Ani a ye kow ke tilan yɔɔɔ fila : tilan dɔ la, adamaden be se ka jijalike o sɔɔɔlila walima a be dɔ sɔɔ o kow la, walima a be tɔɔya dɔɔɔni kabɔ a yere ma walima a be dɔ bɔ a tɔɔya la, adamaden bi jija ni fenw pinila ani a be demɛ pini Alla fe. Tilan yɔɔɔ tɔkelen ye: adamaden seko tɛ o la, o la adamaden be i dusu sigi ani a be diɔɔ, ani ka son o ma, sika tɛ ka fɔ ko ni lasilu kɔɔsili ye nisɔɔɔndya sababu ye, ani hami ni gami taga sababu ye.

ni ye danfara ye : Alla kofoli cayali

sababuba min dɔbe dusukun lanfiya ani ka dusu suman, o ye Alla kofɔ cayali ye , cana non ba le be o la dusu suma la , ani dusu lanfiyali la, ani ka kisi kabɔ hami ni gami ma Alla kɔɔtani kɔ:

﴿...أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ﴾

a ye a tɔɔmalɔ, dusuw be suma ni Alla kofɔ le ye. Surat Raad¹ Alla kofoli non ba le be a la ni lapini yere ka sɔɔɔlila, ani adamaden be fen min jigiyi Alla yɔɔ kabɔ sara numan ni baraji la.

Ka Alla ka nɛmaw kofɔ kenekantaw ani dɔɔɔniw A be cogo la Ka Allah ka nɛmaw kofɔ kenenge taw ani dɔɔɔniw, cana ka nɛma kolɔn ni ka kofɔ, o ba ke Alla be hami ni gami noni kabɔ mɔɔɔ ma, ani a be mɔɔɔ lasu ka taga barikada li ma o min ye lɔyɔɔɔbaw san kɔɔɔtani alnatagala sɔɔɔ kɔ adamaden be fangadaya la walima a magene walima o nɔɔɔ gerew kabɔ lajarabili kow la,

cana ni a ye Alla ka nɛma jatebɔ nɛma min ke la a ye o min te se ka jatebɔ caya ko jugu boro, ani ka lajarabiliw file , lajarabili te foyi bɔ a ka nɛma cɛma.

O kuma tɔyi , ni Alla ye adamaden lajarabi ni gereya kow dɔ ye ani masuba kow dɔ ye, ni a sela ki sabari ka dipe latige ma ani ka son a ma , o gereya be nɔɔɔya a ma ani cama be bɔ a la, adamden ka baraji jini ko gerenw la ani a ka Alla bato sabari sira

---

¹ Sanperenkan sura

ƒe ani a ka diƒe lajarabili ma o be nisoƒndiya bila a ka kow gerenw la, baraji jini diya be a laƒina toɔɔya kɔ.

Ka filelike ka taga mɔɔ ma an ka fisa ni mɔɔ miw ye. ƒen ba min dɔ be mɔɔ nafa ni yɔɔ la, o ye ka bara ke ni Alla Kira (nema ni kisi be a ye) ka an lasu min ma a ka hadisa kenema kɔɔ.

«انظُرُوا إِلَىٰ مَنْ هُوَ أَسْفَلَ مِنْكُمْ وَلَا تَنْظُرُوا إِلَىٰ مَنْ هُوَ فَوْقَكُمْ فَإِنَّهُ أَجْدَرُ أَنْ لَا تَزْدَرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ».

A ye a duguma mɔɔw file, a kana a janƒe mɔɔw file, sabula ole kateli ka a bali ka Alla ka nema lagisi. Musilim ye o la kali. Cena ni adamaden ye ni lakɔɔsili to a je kɔɔ, a be a yere ye mɔɔ cama je lanfiya la, ani ƒenw minw denni be a la, garizige ani garizige kow, a lihala kela cogo cogo, a ka siran ni hami ni gami be ban, ani ko o fara a ka nisoƒndiya kan, ani a ka nisoƒndiya la Alla ka nema min ke a ye mɔɔ kan minuw be a duguma penemaya la.

tumaw tuma ni adamaden tagasila Alla ka nema la, nema dogoniw ani nema bangeniw, dina herew ani dunya herew a ba sɔɔ ko Alla ye a son here cama la , ani a ye a kisi kabɔ ko jugu cama ma siga tala ko o min file ni ye o be hami ni gami gen kabɔ mɔɔ ma, ani a be nisoƒndiya ni sawa lase mɔɔ ma.

ni ye danfara ye minbe kuma: Ka jija ka haminan kow bɔyi ani ka nisoƒndiya sababuw sɔɔ.

sababu minbe nisoƒndiya lase mɔɔ ma ani ka

haminan kow bo mogo kan o ye ki jija sababu bolila sababu minw bena ni hamina kow ye, ka sababu jini minw be nisondiya lase mogo ma. O ye ka jina ko gerenw temeniw ko mi tese ka laseriko, ka a lon ko ki hakili to o fenw la, o ye ko gansa ke ye, ani fen min tese ka jan, o ye nalomaya ni fatoya ye, fo a ye a yere ni kele kaboo miri ma, a be o cogoya la a be a ni kele kaboo siranya ma ka ben ko nataw ma, a be miri gansa le la kaboo fangadaya ma walima siranya walima o jagon gerew kaboo balawu ko la, a be minuw miri a ka jenamaya ko nataw la. Fo a ya lon ko kow nataw mogo ta lon mi bena ke a kono kaboo here ni juguma ni nataw ni troya kow la, o be loni be Alla le boro, foyi te adamanden ma fo ki jija here ka sorolila ani troya geni, adamanden ya lon ko ni a ye siranya bo a yere la ka ben ko nataw ma, ani a ka a jigiseme Alla kan a ka ko janlila, ani a ye a dusu sabati o la, ni a ye o ke, a be dusu suma soro, a lihala be jan, a ka hami ni gami be ban.

duawu ke cogo fen min do be mogo nafa ko nataw korisilila, o ye ka ni duawun ke, Alla kira (nema ni kisi be a ma) tunbe duawu min ke:

«اللَّهُمَّ أَصْلِحْ لِي دِينِي الَّذِي هُوَ عِصْمَةُ أَمْرِي وَأَصْلِحْ لِي دُنْيَايَ الَّتِي فِيهَا مَعَاشِي، وَأَصْلِحْ لِي آخِرَتِي الَّتِي إِلَيْهَا مَعَادِي، وَاجْعَلْ الْحَيَاةَ زِيَادَةً لِي فِي كُلِّ خَيْرٍ، وَالْمَوْتَ رَاحَةً لِي مِنْ كُلِّ شَرٍّ.»

Ya Alla! na dina lapan nye min be ne ka kow latanga, i ka na dunya lapan, ne ka jenemaya be min

ƙɔɔ, ne ka lahara laƙan n'ye ne seriko yɔɔ ye min ye,

i ka here cama fara ne ka jɛnemaya kan minbe ke i bato ni ka dije sɔɔ sababu ye, i ka saya ke ne ma lanfiya ye kabɔ ko jugu be la. Musilim ye o lakali A ka kuma o cogola:

«اللَّهُمَّ رَحْمَتَكَ أَرْجُو فَلَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ وَأَصْلِحْ لِي شَأْنِي كُلَّهُ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ».

Ya Alla! ne be i dalila i ka hine la, i kana ne to ne yere ma jankami kelen la, i ka ne la kow beɛ lajɛni laƙan, tigi sitey fo i le kelen.¹ Abu dawd ye o lakali ni sira kenema ye. Ni adamaden ye ni duawu fo a ka jɛnemaya ni a ka dina jɛn be sɔɔ min ƙɔɔ, ni a dusukun ani ganiya juma ye, ani ki jija fɛna fɛn minbe seka a lajini fa , Alla be a tigi ka duawu jabi ani a ka nata fɛnw ani a ka bara a ye , a ka hami be yelema ka ke nisɔndiya ni sawa ye.

ni ye danfara ye: ka kow be ya jugumaw jatemina.

sababu la nafama minbe mɔɔɔ nafa, ka siranya ni hamiw wili, ni ko dɔ ka jon sɔɔ, a ki jija ka seka o kow dɔɔɔya, a ka kow beɛ la juguma jatemine, kow bese ka laban min ma, a be a dusu mafa o kan, na ye o ke a ki jija ka dɔ bɔ o ko la a seko damayira la, ni dusu sabati ye ani jija nafama ye ,a hamiw ni a

---

¹ Tigi si ma kan ni bato ye fo Alla kelen pe

gamiw be nogoya, o jija fanani be ke here soroli la, ani toroya wili la.

Tuman mina ni siran ya sababu ye a soro ani banaw ani fangadanya ani ka dese a ka diana kow soro la, a ka o kun ben ni dusu suma ye ani sabati, a ka sabati sabati ko puman la, sabatili toroya kow kan, a be do bo a gereya la a be a ban fana, kerere boro ma na ye a dusu bila ko jugu boli kan ka ben a se ko ma, o la dusu suma ni jijali ko jugu korotali o be la jin a le la min be a lapina masubakow ma.

Ani a be a ni kele kase ka fanga kura soro ko gerenw kun beli la, ani ki semetigiya Alla ani ka lanaya puman ke a la, sika tala ni kow la nafa belebele ba ye nisondiya ani dusu suma soroli ye, ani adamande be sara telima min jigiyawalima sara nataw, o min file ten o lonnile , o jagon cama ke la .

ni ye danfara ye: dusu ka fanga , ani dusu ka toroya bali ya ani dusu sigi.

Filaba minuw be dusukun banaw la, o yere toyi , minuw yere be fari koro keneya ko: o ye dusukun fanga ani toro beliya ani dusbobeliya ka ben jateminaw kunta ma ani miriya juguw be min se mago ma. Dimi ani pagamini o ye sababu ye min toro ka bon, ni mago min ka masuba kow ni kanu tununi miri, a akacala ko o fenw be a bila hamiw ni gamiw ni dusukuna banaw ani farikoro banaw la, ani

jigitige min ni mɔgɔw ye ojugu ya yɔrɔw ye ka caya.¹

jigisemeli Alla la ni dusu sabati la Alla kan , ani ki semetigiya Alla kan, a ma yere to miri ya juguw boro, ani miriya juguw yere ma a le mara, a lala Alla la, a ye Alla ka fisamateya nata, o be hamiw ani gamiw gen ka bɔ a ma, ani dusukuna bana ni farikoro bana cama bɔ a kan, dusukun be fanga ni dusu suma ni nisɔndiya sɔrɔ mi tese ka lakali, dɔtɔrɔso joli joli le fala miri ya jugu banaw koson, ni fenw yere ka non joli joli le bɔ mɔgɔ sabatiniw dusukun la kuma te mɔgɔ deseniw ma , a ye mɔgɔ joli joli le ke naloma ni fatɔ ye, mɔgɔ min kisi la o ye Alla ka min lanfiya, ani a ka min ben a sen ma a dusu kelelila ka se ka sababu nafamabaw di a ma, minbe dusu sabati ka fanga di a ma ani minbe siranya bɔ ala. Alla kɔrɔtani ko:

﴿...وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ...﴾

Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka a jigi la Alla kan, Alla be o tigi wasa... [surat tɔlak:3]² O koro le be ko Alla be a tigi wasa kabɔ fenna fen min be a jɔrɔ a ka dina kow ani a ka dunya kow la.

Mɔgɔ mi ye a jigi seme Alah kan, o ye dusu gele tigi ye, miriya kow te non bila a dusu la, kow jugu te a dusu bɔ, sabula a ba lɔn ko kow be dusu ka lanfoya le yira, ani siran ya ko jugu can yere te min la, a ba

---

¹ Sereya: o ye ka lɔn.

² Furusa sura

lon kafa ni mogo mi ye i yere semetigi ya Alla la, Alla be o tigi ka kotigiya bee ta, ani a be la Alla la a hakili be sigi ka ben Alla ka lahiri ma, a ka hami ni a ka siranya bee be taga ka bo a la, a ka gereya ko be yelema nogoya ko la, a ka jorona ko be yelema nisondiya la , a ka siranya be yelema lakana la, o la an be Alla korotani dali lahafiya la, ani a ka fisamateya ke an kan ni dusukun fanga ye ani dusukun satabili ye, ani jigi bee semeli ye Alla la, jigiseme min Alla ye here bee ta a tigiw ye, ani ka toro ya ko ani tipeni ko bee bo o ma.

Ni ye danfara ye: Ka mogo deli ka son mogo gerew ka lebu ma .

Alla kira la kuma la Alla ka kisi ani nema be a ma:

«لَا يَفْرَكُ مُؤْمِنٌ مُؤْمِنَةً إِنْ كَرِهَ مِنْهَا خُلُقًا رَضِيَ مِنْهَا خُلُقًا آخَرَ.»

Mumini kana mumini muso koniya koniya ko jugu la kaben a jogo jugu do ma, sabula jogo puman do be a la abe jen min ma Muslim ye ni lakale.

Nafa belebeleba fila:

A do la kelen: ka ladilikan ke kataga furu jagon ka bara jagon jalima, ani masuruya mogo ani teri ani barake jagon, ani mogo o mogo sinji be a ce walima bara be ani jagon ce, ani a kakan i ye i ni degi ka fo ko a te ke ko fo lebu walima fiye walima fen koniya ni, ni i ko soro, I ye sumalike ni ce ani fen min wajibiyala i kan walima fen kakan i ma kabo masuruya lila ani toli la kanu kan, ni ka hakili to a la

ɲumanyaw la, ani laɲini kerekereɲiw ani laɲinibaw la, ni o fileliye jogo juguw la ani jogo ɲumanw lakɔɔsili ye, teriya ani masuruyali be dume ani i be akili sigi sɔɔ.

Nafaba filana: o ye hami ani sirapan wili liye, ani hakili sigi, ani ka dume hake wajibiyaniw ani hake kaniniw ye, hakili sigi be sɔɔ fan fila la, ni mɔgo miniw ma son ka bara ke ni fen ye Alla kira (Alla ka nema ni kisi be a ma) ye min fɔ, nga a le ye koɲan yelema ani ka ko juguw kɔɔsi, ani ka ɲan tugu ko ɲumanw kan, jagoya a bena siran, jagoya fen minbe ani a ɲongo gere ce kanu la bena ɲagami, hake caman bena tige, o ku kakan ka minunuw lataga.

Ladilikan min nafa ka bon kosebe Mibe o kɔfe oye kuma saba tuguniye ɲogon la(Nka a be ke kalanbaka ɲanfe ko kuma kelen le): Mɔgo caman kabɔ ko ba tigiw la o be o yeɛ ladeli masuba kow ani siranya kow wagati la sabari ni hakili sigi kan. Nga ko misenniw la ani ko deniw la o be jɔɔ, o hakili be ɲagami, o sababu ye ko o lu ko o yeɛ ye ko baw la, ka ko fitiniw toyi o ka o tɔɔ ani a ka non bila o hakili la, hakili tigi be a hakili sigi ko misenniw ani ko baw la ani a be dume ɲini Ala fe ola, ani a kana a toyi ɲankami wagati kɔɔ, ola ko fitini be nɔgaya a ma inafɔ ko baw nɔgɔyala a ma cogo mina. A hakili be sigi ani a dusukun be lafiya.

Ni ye Danfara ye: kana i yere to haminankow ko.

Akiliman be a lon ko jenamaya berere ye jenamaya juman ani dusukun fere ani ka lon ko a ka surun kosebe, a makan a ye a ye a kuntagala surunya ni hami ye ani ka a yere bila dusukasi kow la, o min file o be jenamaya juman fon jagon ya, a be siran a ka jenamaya jan mukoson a kana ke hamiw ani dusu cen ye, faran fasi te mago juman ni mago jugu ce ola, nga mumini be segesegeli ke ni mankutu la ani ka nin ba soro, ani nin nafama teliya boro ma (duniya) ani laban boro ma(lahara)¹

Ka sumalike Alla ka nemaw ce ani fen min ka a soro kabu masubaw la, Akakan a ye kotuguni ni masuba du ka a soro walima a siran la a jan ko a sumayalike a la nema soro niw la dinan boloman ani dunia tala, ani fen ce fen min ka a soro nisongoya ko la, ni a ko ola jongoma a bena a ka nema caya lon, ani a ka nisongoya kow ka dogoya.

Ani a be sumalike o cogo la a be siran fen min ka keli jan kabu toroya la, ani jatemine caman kisili la a ma, a kana toyi jate fitini be giliya jate caman ma, o ye a ka hami ni a ka siranya be taga, ani a be fenba nataw jatemine minuw bese kasoro, a be a yere laben o ma ni a kela, ani a be barake kase ka jonnini ke o fen baw minuw make folon ani ka minuw kela

---

¹ Lahara ye: kiyama ye.

ko olu wili walima ka fanga dɔɔɔya.

Mɔɔɔw ka tɔɔɔya be o yere kan ni i mi mako don ola, Ko nafamaw dɔ ye ka lɔn ko mɔɔɔw ka tɔɔɔya i ma kerekerere niya boro ma o ka kuman juguw, o te i tɔɔɔ nga a be o lu yere le tɔɔɔ, fo ni i yere ki mako don ala, Ani i kana toyi a ye se ki i dusukunna kow mara. Ola a bi tɔɔɔ inafɔ a ka o tɔɔɔ cogo mina, nga ni ma a bila i hakili la a te i tɔɔɔ fɔyila.

I ka jɛnamaya jɛn ka a kasa diya ni miriya nafamaw ye. A lɔn ko i ka jɛnamaya tuguni be i ka miriyaw la, ni i ka miriyaw kela fen la mi nafa be seriko i ma dinan boloman ani duniya kɔnɔ o la i ka jɛnamaya jala, ni o te i ka jɛnamaya goyala.

Ka bara jɔɔɔnyali ke Alla koson kana ke danfew koson, Fen minw nafa ka bon kosobe haminankow gen lila, o dɔ ye ka fo ko i be walejumanlɔn jini Alla dɔɔɔn le fe. Ni i ye ko juman ke mɔɔɔ dɔ ye min ka hake be i kan, walima min ka hake te i kan, i ka lɔn ko o le ye ko ka bara ke Alla ye. I kana i hakili bila mɔɔɔ la i nema la min ma, inafɔ Sebagaya bee tigi Alla ka fo cogo min na a ka danfen kerengerenni w ka ko la:

﴿إِنَّمَا نُنْظِعُكُمْ لَوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكْرًا﴾

{An be a balo Alla dɔɔɔn koson, An te a ka sara ni a barikala fe}. Surat nisa

O be kolo geleya denbaya ni denw bara jɔɔɔnyali la ani o ka jɛnjɔɔɔnya li fanga tumaw tuma i sela ka juguma gen kabɔ o ma, i be lanfiya i hakili be sigi,

lanfiya sababuw do ye jogo pumanw ani ka bara ke kaben makoya ma, ni a make ni degu ye minbe i joro, i bena seriko ni nisongoya ye ka bo jogo pumanw soro lila, yoro la i ye sira golori ta yoro min na. O ye lonniya ba le ye , ani ka fen sanuma ni fen pumanw bo fen ngoniw la, O la, do be fara sanuya fenw kan ani ngow be tunu.

Ka hami fen nafamanw la sani i be janto ko juguw la. I ka ko nafamaw ke i pan bila yoro ye ani i ye barake ka o kow sabati, ani i kana janto ko juguw la; i yere cogola ni o ye kabo sababuw la minuw bena ni hami ni dusukasi ye, i yere deme ni hakili sigi ani ka i ni degi sebena baraw kan.

ka baraw nenabo joona joona Fen nafama do ye min ye, o ye ka bara ke yoroni kelen, ka se ka lanfiya ko nataw la, ni baraw ma ke a wagati la, bara koromaw be lajin pogon kan i ma, bara nataw fana be fara o kan, a keko be gereya, ni ye fen bee lajani ke a wati la, i bena fen nataw ke ni miri ya puma ye ani fanga ye.

Ka kow bongongoro koro kaben o nafaw ma ani ka miriya ta mgow fe A kakan ika panla tomoli ke bara numaw la, ka ben o nafa ma, ani ika faran-faran siyali ke fenna i ni be jingen la ka taga min fe, ani i be min natala kosobe, o sina le be nani kow farifaga ye ani wasabali ya, i ki yere deme o kan ni miriya puman ye, ni miriya pini ye, mgow te nimisa min ye miriya pini ke ,ani i ka panpili ke fen la i be fe ka mi ke, ni ye denganya soro kafe ko nafa be a la , ani ni

i ka ganiya ta, i jigi sɛmɛ Allah kan Allah bɛ mɔgɔ
kanu minuw be o jigi sɛmɛ Allah kan
tano bɛ be Alla ye dunya bɛ tigi.¹
Ani nɛma ni kisi bɛ anw kuntigi Muhamed kan
ani a ka so mogɔw ani a ka sɔhabaw.

---

¹ A ba ka kitabu laban ni Alla tano ye

الفهرس

Fen nafama siraw, nanamaya nuna ye.....	2
Nabilali kuma.....	2
bɔnda: limeniya ni bara nuna.....	3
Ni ye danfara ye: ki jija bara dɔ ma kabɔ baraw la walima lɔni dɔ ma kabɔ lɔnni nafamaw la.....	9
ni ye danfara ye : Alla kofali cayali.....	12
ni ye danfara ye minbe kuma: Ka jija ka haminan kow bɔyi ani ka ninsɔndiya sababuw sɔrɔ.	13
ni ye danfara ye: ka kow be ya jugumaw jatemina.	15
ni ye danfara ye: dusu ka fanga , ani dusu ka tɔrɔya bali ya ani dusu sigi.....	16
Ni ye danfara ye: Ka mɔgɔ deli ka sɔn mɔgɔ gɛrɛw ka lebu ma	18
Ni ye Danfara ye: kana i yere to haminankow kɔ..	20

رسالة الحرمين

Message of The Two Holy Mosques

Guidance content for the visitors of the Holy Mosque and the Prophet's Mosque in languages.

